

Člověk, svět a věc

Region vypráví

Otvírací doby

23. březen až 03. listopad 2024

12. duben až 31. říjen 2025

denně od 10:00 do 17:00 hodin

Zámek Trautenfels, Universalmuseum Joanneum

Trautenfels 1, 8951 Stainach-Pürgg

T + 43-3682/22233-0, F + 43-3682/22233-44

trautenfels@museum-joanneum.at, www.schloss-trautenfels.at

Člověk, svět a věc

Region vypráví

Tato mimořádná výstava otevírá dialog regionálních specifických témat z různých časových epoch, které jsou i nyní dávány do kontextu a diskutovány v rámci Evropy a dokonce globálně. *Think global, act regional*“

Transdisciplinární úprava výstavy s rozmanitými objekty spojuje tematické oblasti jako „Geologie jako základ krajiny“, „Životní prostory pro člověka a zvíře ve změně klimatu“, „Mobilita“, „Zemědělství“, „Globalizace“, „Transformace“, „Původy věcí“, „100 let rádia“, „Komunikace“, „Zdraví“, „Cestovní ruch“, „Zvláštnosti regionu“, „Nehmotné kulturní dědictví“ a další aspekty, které jsou pro okres Liezen – největší okres Rakouska – významné.

V tematických prostorách **ZMĚNA, PŘEMISŤOVÁNÍ, PŘENOS, VZESTUP a OCENĚNÍ**

se spojují příklady pro vyprávění v různých prúnicích do tematických celků, které jsou prezentovány ve scénických zobrazeních nebo formou jednotlivých objektů.

Tato výstava je chápána jako prostor pro participaci, pro rozhovory a kritické výměny názorů s lokálními a globálními tématy a je zamýšlena jako „Work in Progress“ během doby trvání.

Zámek Trautenfels je s touto

mimořádnou výstavou „přidruženým projektem Evropského hlavního města kultury Bad Ischl Salzkammergut 2024“.

„Člověk se svými projevy života a svým životním prostředím stojí v centru muzejní práce na zámku Trautenfels.

Participativní práce, výzkum původu a regionální význam sbírky dotvářejí ráz zámku Trautenfels od založení v roce 1959.“

Místopst 1

ZMĚNA

VERÄNDERUNG

Základ krajiny tvoří geologie:

Společně s faktory podmíněnými klimatem způsobují geologické síly v nitru Země a na zemském povrchu nepřetržitou změnu morfologie. Endogenní síly mají svůj původ v nitru Země. Projevují se sopečnou činností a zemětřesením, utvářením pohoří a pohyby zemské kůry – mění reliéf krajiny. Exogenní síly působí zvnějšku na zemský povrch. Vytvářejí jsou v první řadě gravitací a působením klimatu. Patří k nim zvětrávání a eroze, masivní pohyby a síla řek, ledovců a moří, jakož i větru, které krajinu utvářejí.

Před více než stovkami milionů let si

život podrobil téměř všechny oblasti Země. Živí tvorové se přizpůsobili s enormní rozmanitostí nejrůznějším životním podmínkám. Ty sahají například od extrémně suchých po extrémně vlhké, od extrémně chladných po extrémně horké nebo od extrémně tmavých po extrémně světlé. Životní prostory se mění v současnosti velkou rychlostí. Druhy jsou vytěšňovány, lépe přizpůsobené druhy se rozšiřují.

Pojem „změna klimatu“ označuje dlouhodobé změny teplot a vzorce počasí. Tyto změny mohou mít přírodní původ a případně vznikat kolísáním sluneční aktivity. Přesto lze od 19. století změnu klimatu přičíst hlavně lidské činnosti, především spalování fosilních paliv, jako uhlí, nafty a zemního plynu. Při spalování fosilních paliv vznikají emise skleníkových plynů, které jako plášť obalí Zemi, a tak zadržují sluneční teplo a teploty stoupají.

V regionu okresu Liezen se již četné instituce intenzivně zabývají výzkumem a opatřeními k přizpůsobení se klimatickým změnám. Výzkumná zařízení, jako HBLFA Raumberg-Gumpenstein a četné regionální iniciativy z oblasti ekonomie, cestovního ruchu, techniky a vzdělávání, jakož i soukromé osoby, vyvíjejí progresivní strategie, jak čelit trvale změnám v našem životním prostoru.

Místnost 2

PŘEMISŤOVÁNÍ

FORT-BEWEGUNG

Ennstal se již po tisíciletí považuje za důležitou dopravní cestu Alpami a za sídliště lidí v době kamenné, bronzové a železné – pro Římany, Slované a Bavoře. Především oba posledně jmenované kmeny utvářely krajinu mýcením, zúrodňováním bažinatých oblastí údolí a zřizováním dvorců a vesnic.

V Trautenfelsu křížovala tato dopravní cesta tak zvanou solnou cestu, která vedla z historických oblastí těžby soli v Hallstadtu a Aussee údolím Hinterberger do Ennsu a dále skrz Donnersbachtal kolem Riedleralmu přes hlavní hřeben Taur na jihu. Původní dopravní cesty zemí byly stezkami a cestami pro muly, které většinou vedly přes hřebeny a rozvodí, aby se vyhnuly periodicky zaplavovaným údolím. Již v době provinční římské doby byla zřízena síť kvalitních silničních spojů, tedy i „Norische Straße“ (Norická silnice). Probíhá od Tarvis (Itálie) přes průsmyk Plöcken, Villach, Virunum (u Maria Saal v Korutanech), sedlo Perchauer, Hohentauern, Liezen a Pyhrnský průsmyk do Ovilava (Wels). V následujících staletích nebyly budovány žádné nové cesty, nýbrž v nejlepším případě byly dosavadní opravovány. Existující dopravní cesty sloužily

především ekonomické výměně, avšak od novověku byly stále více využívány obchodními cestujícími. Stav cest, ale i použitelných dopravních prostředků vždy podmiňovaly rozdílné cestovní rychlosti, které představovaly podstatný ukazatel lidské mobility. Od přepravních možností doby halštatské přes „římského jezdce“, který při útěku rozsypal po krajině stříbrný poklad z Kampwaldu, a vozků přepravujících sůl, kteří svůj náklad často dopravovali přes stovky kilometrů, až do výstavby železnice v 70. letech 19. století a doručování pomocí radioaparátů s jízdním kolem dochází k širokému spektru přemísťování.

Místnost 3

VÝVOJ

ENTWICKLUNG

Industrializace měnila postupně všechny oblasti života. K tomu patří výživa a konzumní a volnočasové chování, pracovní život a možnosti komunikace, individuální mobilita a způsob vedení válek.

Historie rakouského zemědělství ukazuje tři velké fáze obnovy: vrcholný středověk, konec 18. a začátek 19. století, jakož i dobu po druhé světové válce. 100 let mezi roky 1770 a 1870 se analogicky k „průmyslové revoluci“ označuje jako „agrární revoluce“.

Po ekonomicky velmi těžké době po francouzských válkách (1792–1815) následovaly neúrody v důsledku povětrnostních podmínek. S výraznými ochlazeními vstoupil rok 1816 do historie jako „rok bez léta“. Arcivévoda Johann Rakouský založil po hladových letech 1815/1816 v roce 1817 „instituci na podporu brambor“, aby se pěstováním brambor zlepšila situace ve výživě a uspišila se technizace zemědělství.

7. září 1848 byla rolnická závislost a služební povinnost, jakož i panská soudní pravomoc zrušena. Od druhé poloviny 19. století nastala s průmyslovou revolucí zesílená

mechanizace a technizace.

Po první světové válce vznikaly zemědělské komory jako veřejnoprávní povinná rolnická zájmová zastoupení.

Od druhé poloviny 20. století dochází k rychle postupujícím změnám struktury: přistoupení k EU, dohoda o volném obchodu, doprava zboží, globalizace, kontrola, vývoj cen, ochrana přírody, udržitelnost, zacházení a život s přírodou, péče o krajinu, biologické zemědělství, regionální místní zásobování, zušlechťování produktů, jakož i výzkumy ohledně klimatické změny a „digitální revoluce“ jsou jen některá hesla, která zemědělství v 21. století charakterizují.

Místnosti 4 a 5

PŘEVOD

ÜBERTRAGUNG

V roce 2024 slavíme 100 let rozhlasu v Rakousku!

Historie vynálezu rádia se považuje za zásadní část technické historie, jakož i historie médií a spojuje řadu událostí v 19. století a v první polovině 20. století.

Aparaturou, která nabízí zábavu, informace a vzdělání a poprvé umožňuje, že velký širý svět přichází do útulného obývacího pokoje – je rádio!

V říjnu 1924 zahájil ve Vídni svůj provoz RAVAG (Österreichische Radioverkehrs A. G.). Rozhlas byl prvním masmédiem, kterým mohla být oslovena velká část obyvatelstva v reálném čase.

Vybudováním sítě vysílačů a dalšími technickými inovacemi byli také brzy osloveni obyvatelé a obyvatelky vzdálenějších míst země – tedy i obyvatelé Ennstalu. Radiopřijímače potřebovaly opravy. Stále znovu bylo třeba vyměňovat elektronky, kondenzátory a odpory, nebo opravovat přerušené kontakty. Vysoce kvalifikované povolání radiomechanika se rozvíjelo. Jedním z prvních tohoto cechu byl Franz Mandl sr. (1911–1996) v Gröbmingu, Horní

Štýrsko. Jeho podnik existoval od roku 1931 do roku 1976.

Za to, že se rozhlas a rádio mohly prosadit, je třeba poděkovat výzkumné práci mezi lety 1850 a 1920. Heinrich Hertz, Guglielmo Marconi, Otto Nußbaumer, Robert Lieben, Thomas A. Edison a mnoho dalších vynálezců vykonalo přípravné práce pro další vývoj. V Rakousku mají technici a konstruktéři výrobců rádií úctyhodný podíl na kvalitním poslechu.

Room 6

VZESTUP

STEIGERUNG

Od konce 20. století ovlivňovala digitální technika a počítače v mnoha zemích změnu téměř všech oblastí života a vedla k novému, digitálně propojenému životnímu stylu. S „digitální revolucí“ si vykračují změny v oblasti ekonomiky a práce, ve veřejnosti a v soukromém životě velkou rychlostí. Komunikační chování, procesy socializace a jazyková kultura jsou ovlivněny „novými médii“.

Oblasti použití a potenciály vývoje umělé inteligence patří k trendům a otevřeným otázkám budoucnosti digitální revoluce. Současně mají podstatný význam témata životního prostředí, chování šetřící energii a

zdroje, jakož i opatření k přizpůsobení se klimatickým změnám.

Cestovní ruch se obecně označuje jako „hlavní odvětví 21. století“.

*„V roce 2019 byl představen plán T – vzorový plán pro cestovní ruch jako základ pro rakouskou politiku turismu. Tento plán stanovuje mantinely pro perspektivní další vývoj turistického místa Rakouska tím, že ukotvuje udržitelnost ve všech třech dimenzích (ekologické, ekonomické, sociální) jako základní princip pro dlouhodobý úspěch. Tím došlo také ke změně paradigmat. V centru politiky cestovního ruchu již nestojí pouze host, stejně důležité jsou potřeby podnikatelek a podnikatelů, jakož i jejich zaměstnankyň a zaměstnanců, ale i domácího obyvatelstva a životního prostředí.“**

Horská topografie okresu Liezen ovlivňuje od 19. století rozhodujícím způsobem nabídku turismu v regionu. Štýrskou strukturální reformou turismu v roce 2021 bylo schváleno 11 regionů cestovního ruchu, z toho se nacházejí tři zážitkové regiony, Schladming-Dachstein, Ausseerland-Salzkammergut a Gesäuse, v okrese Liezen.

Na začátku zimních sportovních akcí byly v regionu jednoduché sjezdy přes neupravené svahy a lyžařské skoky s doskokem až 20 metrů. Světový pohár v alpském lyžování

ve Schladmingu (např. FIS Alpine Ski WM 2013) a mezinárodní závody ve skocích na lyžích na Kulm v Tauplitz/ Bad Mitterndorf (např. FIS mistrovství světa ve skocích na lyžích 2024) jsou dnes významnými akcemi, které se vyvinuly z podstatných průkopnických výkonů angažovaných lidí v regionu.

Plan T - Masterplan für den Tourismus (bmaw.gv.at)

Room 7

OCENĚNÍ

WERTSCHÄTZUNG

Mezinárodní společenství států v rámci 32. generální konference UNESCO v roce 2023 schválilo Úmluvu o ochraně nehmotného kulturního dědictví. 20. dubna 2006 vstoupila v platnost dohoda, kterou zatím ratifikovalo 182 států. Rakousko je smluvním státem od 9. července 2009.

Nehmotné kulturní dědictví zahrnuje znalosti a dovednosti související s kulturními projevy, jako je tanec, divadlo, hudba, zvyky a festivaly, tradiční řemeslné techniky – při zacházení s místními, přírodními podmínkami. Vyjadřuje kreativitu a vynalézavost, zprostředkovává identitu a kontinuitu a předává se z generace na generaci.

Nehmotné kulturní dědictví se vyznačuje improvizací, dalším vývojem

a změnou. Označuje jak zkušenosti kolektivů získané v dospělosti, tak také k tomu potřebné materiální nástroje, zdroje a kulturní prostory.

UNESCO zhodnocuje kulturní dědictví jako living heritage a vyzdvihuje jeho společenskou hodnotu. Poukazuje na celosvětovou kulturní rozmanitost a zdůrazňuje právo jednotlivců mít svou kulturu. Ohledně mnohonásobných ohrožení, jimž jsou vystaveny živé tradice a kulturní rozmanitost po celém světě, jde v první řadě o zvyšování povědomí o nedocenitelném významu rozmanitosti nehmotného kulturního dědictví jako záruky za udržitelný vývoj a kulturní výměnu

Společenské ukotvení nehmotného kulturního dědictví se jeho oceněním ukazuje jako část společného kulturního dědictví; zakládá identitu sdílenými zkušenostmi a vzpomínkami.

<https://www.unesco.at/en/culture/intangible-cultural-heritage>

Texty k mimořádné výstavě

Člověk, svět a věc

Region vypráví

Zámek Trautenfels

Universalmuseum Joanneum

Kurátoři Katharina Krenn a Wolfgang Otte
za spolupráce Vereny Plath, Franze Mandla a Romany Rojer

Grafická úprava: Michael Pletz – VONNEBENAN

Schirmherrin

unesco

Österreichische
Nationalkommission

Ve spolupráci s:

Höhere Bundeslehr- und Forschungsanstalt für Landwirtschaft Raumberg-Gumpenstein, Österreichisches Archäologisches Institut der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Volkskultur Steiermark GmbH, Vědkyně a vědci z různých odborných oblastí, Kolegové a kolegyně z Universalmuseum Joanneum

Zámek Trautenfels je touto mimořádnou výstavou „Asociačním projektem Evropského hlavního města kultury Bad Ischl Salzkammergut 2024“.

Texty: Zámek Trautenfels

Překlad: Y'plus

Grafika Koncept a Design: Lichtwitz – Kancelář vizuální komunikace

Layout: Michael Pletz – VONNEBENAN